

Bewegen met ‘Het schrijverke’

Stilzitten? Dat doen onze leerlingen al genoeg. Er ooit al aan gedacht om poëzie te koppelen aan yoga, mindfulness en massage? Wij benaderen met ‘Het Schrijverke’ Gezelles poëzie op een dynamische en levendige manier. Het gedicht roept met zijn herhalingen zelf beweging op én ‘het schrijvertje’ is nu eenmaal een waterkever die zich voortbeweegt over het water. Daarom koppelen we de strofes aan specifieke bewegingen en houdingen. Indien gewenst, kan de leerkracht Nederlands vakoverschrijdend samenwerken met een leerkracht lichamelijke opvoeding of PAV.

Chantal Cornette & Karen Vanderhoven

Howest Brugge – Educatieve Bachelor in het Secundair Onderwijs

1. Algemene informatie

Situatieschets

- Les idealiter inplannen op twee aansluitende uren.
- Bij voorkeur in de lente/zomer en liefst buiten, zodat de link met de natuur tastbaar is. Sowieso leent de les zich het best tot een open ruimte en is ze minder geschikt voor een klaslokaal met banken.
- Co-teaching met een leerkracht lichamelijke opvoeding of PAV is zeker mogelijk.

Materiaal

- Vooraf: video- en luistermateriaal als inleiding.
- Set bestaande uit acht fiches. Op elke fiche vindt u één of meerdere strofes van het gedicht terug, evenals de daarbij horende yogahouding / massage (zie bijlage 1: fiches). De fiches kunnen gemakkelijk recto verso uitgeprint worden op A4-formaat.

2. Over het leven van Gezelle

Start de les met een stukje uit 'In de voetsporen van Guido Gezelle'. In de documentaire worden het leven en werk van de priester-dichter geschetst aan de hand van voordrachten uit zijn poëzie en brieven aan zijn vader en aan zijn leerling Eugeen van Oye.

Link: <https://onderwijs.hetarchief.be/pid/sq8qc0c40m>.

Opgelet: eerst dient u in te loggen op Het Archief voor Onderwijs.

Opgelet: de volledige documentaire duurt bijna 50 minuten. Selecteer dus een fragment dat u boeiend lijkt als vertrekpunt.

Daarnaast kunnen – indien gewenst – volgende luisterfragmenten afgespeeld worden:

- 'Het schrijverke' gezongen door Ba-Sta: <https://onderwijs.hetarchief.be/pid/0g3gx4nf8b>.
- 'Songboek Guido Gezelle' bundelt verscheidene gedichten van Gezelle, die door diverse muzikanten op muziek gezet zijn: <https://onderwijs.hetarchief.be/pid/tt4fn1hs32>.

3. 'Het schrijverke'

'Het Schrijverke' is een gedicht van Guido Gezelle, dat voor het eerst in de bundel *Vlaamsche Dichtoefeningen* (1858) verscheen. Anders dan de titel doet vermoeden, gaat het niet over een auteur, maar over een waterkever. Het gedicht heeft als ondertitel 'Gyrinus natans', wat zoveel betekent als 'zwemmende ronddraaier'.

Voor de les werd 'Het schrijverke' opgedeeld in acht delen. Ieder deel stemt overeen met een bepaalde houding/beweging. In wat volgt, vindt u de tekst en onderverdeling terug. De fiches vindt u in de bijlage.

HET SCHRIJVERKE (Gyrinus natans)

Fiche 1: KAT OP VIER POTEN

O krinklende winklende waterding
met 't zwarte kabotseken aan,
wat zien ik toch geren uw kopke flink
al schrijven op 't waterke gaan!

Fiche 2: GESTREKTE KAT (MET ARM- EN BEENBEWEGING)

Gij leeft en gij roert en gij loopt zo snel,
al zie 'k u noch arrem noch been;
gij wendt en gij weet uwe weg zo wel,
al zie 'k u geen oge, geen één.

Fiche 3: GESTREKTE HOND

Wat waart, of wat zijt, of wat zult gij zijn?
Verklaar het en zeg het mij, toe!
Wat zijt gij toch, blinkende knopke fijn,
dat nimmer van schrijven zijt moe?

Fiche 4: HALVE MAAN

Gij loopt over 't spiegelend water klaar,
en 't water niet méér en verroert
dan of het een gladdige windje waar,
dat stille over 't waterke voert.

Fiche 5: MASSAGE

O Schrijverkes, schrijverkes, zeg
t mij dan, –
met twintigen zijt gij en meer,
en is er geen een die 't mij zeggen kan: –
Wat schrijft en wat schrijft gij zo zeer?

Gij schrijft, en 't en staat in het water niet,
gij schrijft, en 't is uit en 't is weg;
geen christen en weet er wat dat bediedt:
och, schrijverke, zeg het mij, zeg!

Zijn 't visselkes daar ge van schrijven moet?
Zijn 't kruidekes daar ge van schrijft?
Zijn 't keikes of bladjes of blomkes zoet,
of 't water, waarop dat ge drijft?

Zijn 't vogelkes, kwietlende klachtgepiep,
of is 'et het blauwe gewelf,
dat onder en boven u blinkt, zo diep,

of is het u, schrijverken zelf?

Fiche 6: DE BOOM

En 't krinklende winklende waterding,
met 't zwarte kapoteken aan,
het stelde en het rechtte zijne oorkes flink,
en 't bleef daar een stondeke staan:

Fiche 7: DE KRIJGER

“Wij schrijven,” zo sprak het, “al krinklen af
het gene onze Meester, weleer,
ons makend en lerend, te schrijven gaf,
één lesse, niet min nochte meer;

Fiche 8: DE ADELAAR

wij schrijven, en kunt gij die lesse toch
niet lezen, en zijt gij zo bot?
Wij schrijven, herschrijven en schrijven nóg,
de heilige Name van God!”

4. Bewegen met ‘Het schrijverke’

- De klas wordt in groepjes van drie à vier personen verdeeld. Ieder groepje ontvangt één van de acht fiches. Als er fiches over zijn, dan krijgen één of meerdere groepjes een extra fiche. (Opgelet: het dient te gaan om twee fiches die elkaar opvolgen.)
- Ieder groepje doorloopt volgende stappen:
 - Een leerling leest traag een strofe van het gedicht voor. Indien er moeilijke woorden zijn, dan denken de leerlingen hier samen over na.
 - Vervolgens bekijken de leerlingen samen de afbeelding van de overeenkomstige houding.
 - Ze zoeken zelf naar het verband tussen de houding en de strofe. De tekst die onderstreept is, vormt een tip om het verband te kunnen leggen.
 - Daarna leest een andere leerling de instructies voor op de keerzijde van de fiche, terwijl de andere leerlingen aan de hand van de instructies een yogahouding of massage uitvoeren.
- Vervolgens worden de fiches doorgegeven aan het volgende groepje (carousel). Op die manier ontdekken alle groepjes alle strofes en lezen ze het hele gedicht.
- Ten slotte kan het volledige gedicht klassikaal uitgevoerd en besproken worden. Hierbij volgen de houdingen elkaar op. Vooraf wordt er best afgesproken wie welke strofe zal voorlezen.

Tijdens het voorlezen voeren de andere leerlingen en de lesgever de bewegingen en houdingen uit.

Ter illustratie hebben we de houding van Fiche 3 (de gestrekte hond) uitgevoerd en gefilmd. De video geeft u een idee van hoe de instructie uitgevoerd dient te worden.

5. Link met leerplannen A-stroom tweede graad

Leerplandoelstelling 29:

- De leerlingen kunnen op een tekstervarende en tekstbestuderende manier lezen.
- De leerlingen lezen een kort verhaal of een gedicht en doen er een markante uitspraak over.

Leerplandoelstelling 31:

- De leerlingen kunnen informatie over literatuur verzamelen en gebruiken.

Leerplandoelstelling 36:

- De leerlingen kunnen hun leeservaring verwoorden (inhoud van het werk weergeven, eigen mening weergeven).

Bronnen

Belling, N. (2003). *Het yogahandboek*. Utrecht: Veltman uitgevers.

Rainfrog LLC (2019). *Pocket Yoga (app)*. Geraadpleegd op 3 december 2019, van <https://pocketyoga.com>.

VRT (04-04-1980). *In de voetsporen van Gezelle*. Geraadpleegd op 9 december 2019, van <https://onderwijs.hetarchief.be/pid/sq8qc0c40m>.

VRT (22-06-2008). *De zevende dag: Guido Gezelle op muziek*. Geraadpleegd op 9 december 2019, van <https://onderwijs.hetarchief.be/pid/0g3gx4nf8b>.

VRT (05-04-2015). *Songboek: Guido Gezelle*. Geraadpleegd op 9 december 2019, van <https://onderwijs.hetarchief.be/pid/tt4fn1hs32>.